

Славетний співвітчизник: до 170-річчя від дня народження І. Я. Горбачевського (1854-1942) – видатного українського вченого у галузі біохімії, хімії, епідеміології; громадського діяча

Енциклопедичні видання

Головацький І. Д. Горбачевський Іван Якович // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. – Київ: Наукова думка, 2004. – Т. 2 : Г–Д. – С. 159.

Головацький І. Д. Горбачевський Іван Якович // Енциклопедія сучасної України / ред. Кол.: І. М. Дзюба [та ін.]; НАН України, НТШ. – Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Т. 6: Го–Гю. – С.188.

Горбачевський І. (1854 -1942) // Енциклопедія українознавства. – Львів, 1993. – Т. 2. – С. 141.

Горбачевський І. Я. // Історія Академії наук Української РСР. – Київ: 1982. – С.673.

Горбачевський Іван (1854 -1942), визначний хімік і громадсько-політичний діяч родом з Тернопільщини в Галичині // Енциклопедія Українознавства: словникова частина / за ред. В. Кубійовича. – Львів, 1993. – С. 411.

Література про життя, наукову та громадську діяльність І.Я. Горбачевського

[Бабічук І. В. Наукова та педагогічна діяльність академіка ВУАН І. Я. Горбачевського в контексті розвитку біохімічної науки \(кінець XIX ст. - 40-і роки XX ст.\): автореф. дис. / Ірина Віталіївна Бабічук, Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. сільськогосподар. бібліотека. – Київ : \[б.в.\], 2017. – 25 с.](#)

[Він був першим міністром охорони здоров'я у світі // Шендеровський Василь. Нехай не гасне світ науки / Василь Шендеровський; За ред. Емма Бабчук. – Київ: Рада, 2003. – С. 60–66.](#)

[Волотовська Н. В. Іван Горбачевський : спроба життєпису в прозі та віршах / Наталія Володимирівна Волотовська; Вступ. сл. Л. Я. Ковальчук. – Тернопіль: ТДМУ: Укрмедкнига, 2014. – 59 с.](#)

[Ганіткевич Ярослав. Українські лікарі-вчені першої половини XX століття та їхні наукові школи : біографічні нариси та бібліографія / Ярослав Ганіткевич, НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Львів. від-ня, Всеукр. лікарське т-во. – Львів: \[б.в.\], 2002. – 540 с.](#)

[Ганіткевич Ярослав. Історія української медицини в датах та іменах / Ярослав Ганіткевич; НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Львів. від-ня, НАН України. Наук. т-во ім. Т. Шевченка. – Львів: Наукове тов-во ім. Шевченка, 2004. – 368 с.](#)

[Голяченко О. М. Історія медицини: посібник / Олександр Макарович Голяченко, Ярослав Володимирович Ганіткевич. – 2-ге вид, доп. – Тернопіль: Укрмедкнига: ТДМУ, 2016. – 325 с.](#)

[Лахманюк Т. В. Науково-педагогічна та громадсько-політична діяльність Івана Горбачевського: автореф. дис. / Тетяна Володимирівна Лахманюк; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : \[б.в.\], 2007. – 20 с.](#)

[Шендеровський В. Вчені України у світовій науці: \[близько 200 нарисів\] / Василь Шендеровський, ГО "Міжнар. енциклопедичне бюро з фізики". – Київ : Простір, 2019. – 971 с.](#)

Постать І.Я. Горбачевського на сторінках періодики

Багатогранна постать Івана Яковича Горбачевського / Г. А. Павлишин, К. В. Козак // Медична та клінічна хімія. – 2017. – Т. 19, № 2. – С. 105-109.

Біохімік академік Іван Горбачевський. Життя та діяльність / І. Д. Головацький // Укр. біохім. журн. – 2004. – 76, № 2. – С. 133–137.

“Віденський” період життя та діяльності Івана Яковича Горбачевського / Т. Лахманюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2006. – Вип. 1. – С. 108–113.

Видатні природодослідники – члени Наукового товариства ім. Т. Шевченка / О. Вадзюк // Біологія і хімія в школі. – 1998. – № 3. – С. 54.

Геніальний український вчений – Іван Якович Горбачевський / Т. Лахманюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2005. – Вип. 2. – С. 62–65.

Діяльність вчених-хіміків у складі НТШ / З.І. Боровець, Т.Б. Жеплинський // Вісн. Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. – 2011. – № 700: Хімія, технологія речовин та їх застосування. – С. 314–318.

Іван Горбачевський / М. Василега-Дерибас, М. Береславський // Біологія і хімія в школі. – 1999. – № 4. – С. 34–39.

Іван Горбачевський і Наукове товариство ім. Шевченка / Т. Лахманюк // Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства. – Київ, 2007. – Т. XVI. – С. 183–190.

Іван Горбачевський – міністр здоров'я Австрії / Т. Лахманюк // Україна. Європа. Світ: Міжнар. зб. наук. праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. – 2011. – Вип. 6/7. – С. 246–251.

Іван Горбачевський – наш видатний земляк / Т. Лахманюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2005. – Вип. 1. – С. 34–37.

Іван Якович Горбачевський – вчений, патріот, громадянин (До 160-річчя від дня народження) / В. М. Данилова, Р. П. Виноградова, С. В. Комісаренко // Ukrainian biochemical journal. – 2014. – Vol.86, N5. – С. 165 – 172.

Іван Якович Горбачевський і українське студентське товариство “Січ” у Відні / Т. Лахманюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2005. – Вип. 3. – С. 99–101.

Іван Якович Горбачевський і таємне товариство “Громада” / Т. Лахманюк // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне, 2006. – Вип. 7. – С. 3–5.

Іван Горбачевський у світовій науці / Т. Лахманюк // Україна. Європа. Світ: Міжнар. зб. наук. праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. – 2008. – Вип. 1.

Науково-педагогічна та громадсько-політична діяльність Івана Горбачевського: історіографія проблеми / Т. Лахманюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2008. – Вип. 3. – С. 324- 330.

Педагогічна діяльність Івана Яковича Горбачевського / Т. Лахманюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2006. – Вип. 2. – С. 118–121.

Професор Іван Горбачевський: науково-педагогічна і громадська діяльність. До 160-річчя від дня народження / В. Данилова, С. Комісаренко, Р. Виноградова, В. Шендеровський // Світогляд. – 2014. – № 5. – С. 38–43.

Сторінка з історії становлення Українського вільного університету / А. М. Маслюк // Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Житомир, 2012. – Т. VI: Психологія обдарованості. – Вип. 8. – С. 132–139.

Роль наукової діяльності Івана Яковича Горбачевського у дослідженні синтезу сечової кислоти в організмі ссавців й *in vitro* / К. М. Махобей, М. В. Чорненький // Медична освіта. – 2014. – № 4. – С. 87–91.

Шот М. Міжнародний рік академіка Горбачевського // Уряд. кур'єр. – 2004. – 12 трав. – С. 13.